

Трудове навчання (технології) та креслення

Наталія Мельничук, завідувача навчально-методичним кабінетом трудового навчання

Навчальні плани

Типовими навчальними планами для загальноосвітніх навчальних закладів на вивчення трудового навчання передбачено:

- у 5, 6, 9 класах – 1 год. на тиждень; у 7-8 класах – 2 год. на тиждень (наказ Міністерства освіти і науки України від 05.02.2009 № 66);

- у 10-11 класах (незалежно від профілю) – 1 год. на тиждень (лист Міністерства освіти і науки України від 10.08.2010 № 1/9-543);

- у 10 класах технологічного профілю – 6 год. на тиждень (лист Міністерства освіти і науки України від 10.08.2010 № 1/9-543);

- у 11 класах універсального профілю – 2 год. на тиждень (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.05.2003 № 306);

- у 11 класах технологічного профілю – 5 (+1) год. на тиждень (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.05.2003 № 306).

Окрім цього, кількість годин на вивчення предмета у 5-9 класах може збільшуватись до 2-х за рахунок додаткового часу варіативної складової навчальних планів передбаченої на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації.

Вивчення трудового навчання відбувається окремо для хлопців та дівчат. Поділ класів на групи здійснюється відповідно до нормативів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.02 №128, і відбувається при наявності в класі більше 27 учнів для шкіл розташованих у містах, і більше 25 учнів для шкіл розташованих у сільській місцевості.

Однак не виключається можливість комплектування змішаних груп у малокомплектних школах або за бажанням учнів.

Середня школа.

У 2011/2012 навчальному році учні 5-9 класів навчатимуться за програмою "Трудове навчання. 5-9 класи. Нова редакція" (авт.: В.М.Мадзігон та інші).

Редакцією програми передбачено три варіанти організації навчального процесу:

- перший – навчання хлопців;

- другий – навчання дівчат;

- третій – навчання змішаних груп.

У кожному з них передбачено інваріантну (обов'язкову) та варіативну складові, які приблизно рівні між собою. Інваріантна складова вивчається у першому півріччі, варіативна – у другому.

Навчальний заклад самостійно формуватиме змістове наповнення варіативної складової із запропонованих варіативних модулів. У межах навчального часу учні опановуватимуть у 5-6 класах – 1 варіативний модуль по 16 годин кожен, у 7-8 класах – 2 модулі по 16 годин кожен, у 9 класі – 1 модуль на 16 годин.

Варіативні модулі обирає вчитель у залежності від матеріально-технічної бази, фахової підготовленості, регіональних традицій та бажання учнів. Вивчення варіативних модулів відбувається за окремо розробленими програмами.

Зміст програми "Трудове навчання. 5-9 класи. Нова редакція." авт. В.М. Мадзігон розміщено на сайті www.mon.gov.ua.

Триває перехід старшої школи на профільне навчання. Концепцією профільного навчання передбачено упровадження допрофільної підготовки, яка здійснюється у 8-9 класах з метою профільної орієнтації учнів.

Формами реалізації навчальними закладами допрофільної підготовки є: вивчення окремих предметів на диференційованій основі; упровадження профорієнтаційних курсів, курсів за вибором, поза-класної та гурткової роботи відповідного напрямку.

Допрофільні курси за вибором є, як правило, короткочасними і розраховані на 9, 18, рідше – 35 годин. Програми курсів друкуються на сторінках фахових видань. Упровадження зазначених курсів покликане ознайомити учнів з різними напрямками технологічного профілю навчання.

Іншою складовою допрофільного навчання є профорієнтаційні курси за вибором. Міністерством освіти і науки надано гриф навчальним програмам курсів "Людина і світ професій" для учнів 8-9 класів та "Побудова кар'єри" для учнів 10-11 класів. Програма курсу "Людина і світ професій" була надрукована у журналі "Трудова підготовка в закладах освіти" № 1 за 2008 рік.

Якщо профільне навчання здійснюється на базі міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, то і допрофільну підготовку учнів 8-9 класів бажано проводити також на базі комбінату. У міжшкільних навчально-виробничих комбінатах можуть проводитися уроки трудового навчання для учнів 5-11 класів.

Старша школа

Учні 11 класів універсального та технологічного профілів продовжують вивчати трудове навчання (технології) за тими ж навчальними програмами, що і в минулому році.

Учні 10-х, 11-х класів, незалежно від профілю навчання (крім технологічного) освоюють навчальний предмет технології (трудове навчання) за навчальною програмою "Технології. 10-11 класи" (авт.: А.І.Терещук та інші).

Програма має модульну структуру і складається з двох частин – інваріантної та варіативної. Основою інваріантної складової є базовий модуль "Проектні технології у перетворюючій діяльності людини". На вивчення базового модуля у 10-11 класах відводиться по 12 годин.

Старшокласники навчаються застосовувати проектну технологію як інструмент для розв'язання проблем, що на уроках повинно бути представлено у формі навчальних і творчих проектів.

Вивчення другої частини програми передбачається в обсязі 20 годин (один варіативний модуль). Модулі слід обирати з урахуванням побажань учнів, матеріально-технічної бази навчальних шкільних майстерень, фахової підготовленості вчителя. Це дасть можливість учням, незалежно від профілю навчання, оволодіти практичними технологіями, які викликають зацікавленість.

Варіативні модулі мають засвоюватися старшокласниками через проектну діяльність, результатом якої є творчий проект.

Дозвіл на використання у загальноосвітніх навчальних закладах мають такі **варіативні модулі** до навчальної програми "Технології. 10-11 класи":

Технологія бісерного плетіння на дротяній основі.

Технологія художнього різьблення по дереву.

Технологія геометричного гострокутного гуцульського різьблення.

Основи лісового господарства.

Технологія виготовлення малих архітектурних форм.

Технологія вишивання технікою мережки.

Технологія художнього набивання на тканині.

Технологія плетіння спицями

Технологія рельєфного різьблення.

Технологія розпису на склі.

Технологія соломоплетіння.

Технологія інкрустації виробів з деревини.

Технологія токарної обробки деревини.

Технологія вишивання стрічками.

Технологія виготовлення м'якої іграшки.

Технологія вишивання шовковими стрічками.
Технологія писанкарства.
Технологія клаптикового шиття (печворк).
Технологія хлібопекарського та кондитерського виробництва.
Технологія об'ємної вишивки.
Технологія виготовлення листівок.
Технологія ниткової графіки.
Технологія художньої обробки деревини випилюванням.
Технологія в'язання гачком.
Технологія дизайну інтер'єру.
Технологія пірографії (випалювання на деревині).
Технологія дизайну шкільних та офісних меблів.
Технологія ручного розпису тканини.
Технологія виготовлення штучних квітів.
Технологія ліплення.
Технологія ручного ткацтва.
Технологія виготовлення подарункових упаковок.
Технологія виготовлення дитячого одягу.
Технологія дизайну предметів інтер'єру.
Об'ємне комп'ютерне моделювання.
Технологія виготовлення виробів із сучасних деревних матеріалів.
Технологія аплікації з текстильних матеріалів та фурнітури.
Технологія виготовлення народної ляльки-оберега.
Технологія матчворку (конструювання із сірників).

Програми зазначених варіативних модулів друкуються у видавництвах "Літера ЛТД" та "Абетка нова", електронний варіант можна знайти на сайті www.kristti.com.ua

Учні 10-х класів **технологічного профілю** можуть навчатися за такими спеціалізаціями (наказ Міністерства освіти і науки від 01.10.2008 № 893):

Технологія деревообробки.
Технологія металообробки.
Основи дизайну.
Технологія кулінарії.
Технологія швейної справи.
Технологія художньої обробки матеріалів.
Технологія будівництва та опоряджувальних робіт.
Технологія агровиробництва.
Основи бджільництва.
Технічне конструювання та моделювання.
Технологія української народної вишивки.

Матеріалознавство та технологія конструкційних матеріалів.

Енергетика.

Комп'ютерна інженерія.

Легка промисловість.

Основи телекомунікацій.

Агротехніка.

Технологія конструювання та моделювання одягу.

За наявності відповідного грифа Міністерства освіти і науки профільне навчання може здійснюватися за авторськими програмами з інших, не передбачених переліком спеціалізацій.

У межах технологічного профілю навчання можлива і професійна підготовка старшокласників. При цьому, професійна підготовка проводиться згідно ліцензійних вимог до зазначеного напрямку навчальної діяльності (постанова Кабінету Міністрів України від 29.08.03 р. №1380). Мережа навчальних груп, визначається на основі контингенту учнів старших класів, яких направляє школа, а їх наповнення регламентується ліцензійними нормами.

З цього навчального року робочі навчальні плани для професійного навчання, у тому числі для проходження ліцензування, навчальні заклади системи загальної середньої освіти розроблятимуть на основі Типових навчальних планів з підготовки кваліфікованих робітників (розпорядження Міністерства освіти і науки від 22.07.2010р. № 111-р). Всі Типові навчальні плани з підготовки кваліфікованих робітників у навчальних закладах системи загальної середньої освіти розраховані на 540 навчальних годин. Літня навчальна практика для учнів 10 класу, при цьому, становить 120 годин. Орієнтовний перелік професій за яким може здійснюватись професійна підготовка учнів у системі загальної середньої освіти за Типовими навчальними планами розміщено в *додатку 2*.

Випускникам, які успішно закінчили повний курс навчання з професійної підготовки, надається право складати державні іспити на присвоєння кваліфікації з видачею документа про професійну освіту єдиного державного зразка України.

Креслення

Важливою складовою технологічної підготовки школярів є знання основ графічної грамоти. Вивчення курсу креслення передбачено в 11 класі технологічного – 2 год. на тиждень та фізико-математичного напрямку – 1 год. на тиждень.

В інших профілях креслення може вивчатися як окрема дисципліна або інтегровано з іншими предметами. Якщо креслення вивчається у 8-9 класах як окремий предмет, то на його вивчення

використовуються години з варіативної складової навчального плану (в обсягах, передбачених навчальними програмами). Міністерство освіти і науки України рекомендує програму "Креслення. 8-11 класи" (В.К.Сидоренко. К.: Шкільний світ, 2001), яка забезпечена підручниками "Креслення" для загальноосвітніх навчально-виховних закладів (В.К.Сидоренко. К.: Школяр, 2004) і "Технічне креслення" для професійно-технічних та загальноосвітніх навчальних закладів (В.К.Сидоренко. Львів: Оріяна-Нова, 2000).

Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Матеріали, які висвітлюють питання організації навчальної діяльності з технологій вчителі можуть почерпнути на сторінках періодичних видань та спеціалізованих сайтах:

1. Журнал "Трудова підготовка в закладах освіти" видавництва "Педагогічна преса" (12 випусків на рік).
2. Газета "Трудове навчання" видавництва "Шкільний світ" (12 випусків на рік).
3. Науково-методичний журнал "Трудове навчання в школі". Видавнича група "Основа".
4. Сайт www.trudove.org.ua.
5. Сайт www.kristti.com.ua.